

MAZZEL TOV

Margot Vanderstraeten

VOOR HET LEZEN

- 1 Bekijk de cover van het boek.
  - a Spreekt de cover jou aan? Waarom wel/niet?
  - b Waarover gaat dit verhaal, denk je?
Maak enkele voorspellingen over het verhaalgenre.
- 2 In dit boek vertelt Margot Vanderstraeten over haar ervaringen bij een orthodox-joodse familie.
  - a Wat betekent het woord (on)orthodox? In welke context zag of hoorde je het al?
  - b Wat weet je over de Joodse gemeenschap in België?
  - c Wat weet je over de geschiedenis van de Joden in België en in de wereld?

NA HET LEZEN

REFLECTIE

- 1 a Wat was je eerste indruk nadat je dit boek gelezen had?
- b Geef het boek een score op een schaal van 10.

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

- c Waarom gaf je die score?
Motiveer je score in een kort tekstje (ongeveer vijf zinnen). Kies daarbij enkele adjectieven uit het kader hieronder.

origineel – voorspelbaar – (on)realistisch – vergezocht – emotioneel – grappig –
verrassend – vlot leesbaar – langdradig – leerrijk – ongewoon – vreemd – spannend
– meeslepend – herkenbaar – intrigerend – ...

- 2 Welke passage uit dit boek is jou het meest bijgebleven?
  - a Waarom heeft dat fragment je geraakt?
  - b Is het een belangrijk fragment in het boek?

- 3 Heeft dit boek je doen nadenken over de maatschappij waarin we leven? Heb je nagedacht over situaties uit je eigen leven? Waarover heeft het verhaal je een andere kijk gegeven?

- 4 Stel dat je dit boek cadeau mag geven aan iemand die je kent. Aan wie zou je het schenken en waarom? (TIP!: Zeker doen!)

TEKSTBESTUDEREND

1 Structuur

Hoe heeft de auteur haar boek gestructureerd? Wat beschrijft ze in elk deel?

2 Genre

Op basis van de cover maakte je een voorspelling over het verhaal en het verhaalgenre.

- a Klopten jouw voorspellingen?

- b Bekijk [hier](#) het begin van het interview met Margot Vanderstraeten uit *Van Gils & gasten*.
Wat kom je nog meer te weten over de aanleiding van dit boek?

- c Bekijk hieronder de andere verhaalgenres nog eens.
Hoewel *Mazzel tov* non-fictie is, vertoont het ook enkele gelijkenissen met andere fictieve genres. Welke? Leg kort uit waarom je dat denkt.

- detectiveroman: misdaadroman waarin een detective op zoek gaat naar de dader
- historische roman: roman over een bepaalde periode in de geschiedenis, over historische gebeurtenissen of personages
- ridderroman: middeleeuws verhaal waarin ridders de hoofdrol spelen
- thriller: spannend boek over moorden of misdaden, vaak met een ingewikkelde plot
- bildungsroman (of ‘coming of age’-roman): een psychologische roman die verhaalt over de ontwikkeling van de geest en persoonlijkheid van de hoofdrolspeler gedurende de overgang van jeugd naar volwassenheid
- psychologische roman: roman waarin het gevoelsleven en de psychologische ontwikkeling van het hoofdpersonage centraal staan
- sciencefictionroman: roman die op basis van wetenschappelijke gegevens avonturen beschrijft die zich afspelen in een denkbeeldige toekomst
- horror (soms ook ‘gothic novel’ genoemd): fantasierijk griezelverhaal met als hoofdbedoeling de lezer angst aan te jagen

Bron: Nieuw Netwerk TaalCentraal 6

- d Margot Vanderstraeten schreef dit non-fictie boek dertig jaar na de feiten. Welke problemen kan ze ervaren hebben bij het neerschrijven van haar herinneringen?

3 Titel

Verklaar de titel *Mazzel tov*.

4 De personages

- a Waarom kun je bij *Mazzel tov* moeilijk van ‘personages’ spreken?
- b Hoe beschrijft Margot de leden van de familie Schneider in het begin van het boek? (Hoe) evolueert haar relatie met hen?

Mevrouw Schneider	Sara
Meneer Schneider	Mevrouw Pappenheim
Elzira	Nima
Jakov	Marjane
Simon	Martinus

5 De verteller

Bespreek de verteller en het vertelperspectief in dit verhaal.

6 De tijd

- a Welk verhaalbegin heeft *Mazzel tov*? Vertel waarom je dat denkt.
- b Verloopt dit verhaal chronologisch of niet?
- c Wat is de vertelde tijd en de verteltijd?
- d Welk soort einde heeft *Mazzel tov*? Verklaar.

7 Thema's

Welke thema's/motieven staan volgens jou centraal in dit boek?

OF

Verklaar de volgende thema's/motieven uit het boek.

Geloof – godsdienst
Integratie – multiculturele samenleving
De Holocaust
Racisme – minderheden – stereotypen
Opgroeien – identiteit
Taal en cultuur

8 Stijl

Beschrijf de stijl van *Mazzel tov*. Kies enkele adjectieven en verantwoord je keuze.

beschrijvend – beeldend – complex – eenvoudig – beeldrijk – zakelijk – serieus – humoristisch – monotoon – gevarieerd – ...

VERWERKINGEN

1 De geschiedenis anders bekeken ...

In *Mazzel tov* komen naast de Holocaust ook heel wat recente politieke (uit het Midden-Oosten) aan bod. Wat kom je over de volgende gebeurtenissen te weten in *Mazzel tov*? Vul deze informatie aan met wat je in de lessen geschiedenis leerde.

Het Israëliisch-Palestijns conflict (zionisme)	
Info uit <i>Mazzel tov</i>	Info uit de geschiedenisles / zoekopdracht

De Iraanse revolutie	
Info uit <i>Mazzel tov</i>	Info uit de geschiedenisles / zoekopdracht

De Eerste Golfoorlog	
Info uit <i>Mazzel tov</i>	Info uit de geschiedenisles / zoekopdracht

2 Slecht nieuws

De joodse gemeenschap in Vlaanderen komt maar weinig in het nieuws. En als dat gebeurt, gaat dat vaak gepaard met onbegrip uit onwetendheid.

- a Bekijk de volgende krantenkoppen. Link ze aan de inhoud van *Mazzel tov*.

Bron: <https://www.demorgen.be/politiek/kritiek-op-ultraorthodoxe-jood-die-vrouwen-de-hand-niet-wil-schudden-zwelt-aan~bc2b07c3/>

Bron: https://www.standaard.be/cnt/dmf20200223_04861611

- b Hoe kan een boek als *Mazzel tov* mee aan een multiculturele samenleving bouwen, denk je?

3 Een maatschappelijk journalist

Hoe vertrouwd ben jij met andere culturen? In je klas of school zitten ongetwijfeld vrienden met een migratieachtergrond. Hebben jullie het al eens gehad over culturele verschillen en over het samenleven in onze maatschappij?

- a Haal de journalist in jou naar boven en interview je klasgenoot. Of waarom niet onmiddellijk een ouder of grootouder?
- b Bedenk eerst enkele goede vragen. Je kunt uit *Mazzel tov* zeker heel wat inspiratie halen.

Mogelijke vragen:

Waarom hebben jullie je land (moeten) verlaten?

Welke moeilijkheden hebben jullie ervaren de eerste maanden/jaren?

Welke grote verschillen zien jullie tussen jullie geloof en het onze?

Welke Vlaamse/Belgische gebruiken vinden jullie fijn/vreemd?

Voelen jullie je volwaardige Belgen?

Ervaren jullie soms nog racisme?

...

4 Een persoonlijk cadeau

Kies een personage uit het verhaal dat je bijzonder aansprak. In deze opdracht stel je voor hem/haar een doos samen met daarin vijf concrete voorwerpen die aansluiten bij zijn/haar karakter en leven en bij de gebeurtenissen in het boek.

- a Verzamel vijf voorwerpen (of foto's) die jij verbindt met wat het personage in het boek meemaakt en stop ze samen in een doos.
- b Leef je in het personage in: Wat zegt dat voorwerp over hem/haar? Aan wie of wat doet het terugdenken? Schrijf dat voor elk voorwerp op in een korte tekst van ongeveer acht regels. Bevestig die tekst aan het voorwerp.
- c Kies bij één voorwerp een fragment uit het boek. Selecteer een passage die je geraakt heeft.
- d Breng die doos mee naar de klas en toon het resultaat aan je medeleerlingen. Als je doos ervoor kan zorgen dat anderen benieuwd zijn naar de inhoud van het boek, dan heb je een heel knap resultaat bereikt.

5 Recensies

Heel wat recensies delen sterren uit aan een boek.

- a Hoeveel sterren geef jij *aan Mazzel tov*? Geef aan wat je goed en minder goed vond en schrijf op basis daarvan een korte beoordeling.
- b Lees de drie recensies hieronder. Geef aan met welke onderdelen/argumenten je het eens bent en waarover je een andere mening hebt.
- c Een recensent geeft informatie over het werk dat hij bespreekt, maar drukt ook zijn mening en appreciatie uit. Bekijk de recensies een tweede keer en noteer/highlight woorden of korte fragmenten die die mening prijsgeven.
- d Welke recensie vind je de beste? Waarom?

Recensie 1

“Dit boek is een must read voor iedereen”

*****

Vanderstraeten presteert wat elke schrijver groot maakt: tonen hoe mooi en moeilijk het is om mens te zijn onder de mensen. *Mazzel tov* is een heel straf boek. (Filip Rogiers)

Beoordeel een boek nooit op basis van de cover. De ondertitel van *Mazzel tov* luidt: ‘Mijn leven als werkstudente bij een orthodox-joodse familie’. Het wekt de indruk dat we hier te maken hebben met een journalistiek boek, een soort *Ik (Ali)*. Dat is niet zo. Non-fictie is het wel, maar er had net zo goed ‘roman’ op de cover kunnen staan. Margot Vanderstraeten haalt alle literaire technieken uit de kast. Dat moet ook, al was het maar omdat geen mens dialogen van dertig jaar geleden kan reconstrueren. De ondertitel vloekt ook met een sleutelzin in het boek: ‘In dit huis had ik niet gewerkt. Ik had er met een nieuwe familie tijd, leven, doorgebracht.’ En wat de auteur daar vooral leerde, inderdaad, was dat je ook en vooral mensen niet moet beoordelen op de eerste, zichtbare laag.

Ook daarom is *Mazzel tov* meer literatuur dan journalistiek: het boek stelt meer vragen dan antwoorden. Pertinente vragen, zoals: ‘Waar hielden respect en voorzichtigheid op en gingen ze over in taboe?’ Kunnen we elkaar ooit echt kennen? Kunnen we samenleven? Hoe praten we over onszelf en elkaar? Wat is nou die hele identiteit? Met een pen als een fileermesje maakt ze het besef dat ‘diversiteit, net als liefde, een werkwoord is’ op elke pagina aanschouwelijk zonder ergens belerend te worden. Dit boek is een must read voor iedereen, want multicultureel is vandaag elke omgeving. Ook verplichte lectuur daarom voor Zuhail Demir en de haren. Niet minder voor Abou Dyab Jahjah en de zijnen bij wie de lijn tussen antizionisme en antisemitisme wel degelijk soms flinterdun wordt.

Vanderstraeten presteert wat elke schrijver groot maakt: tonen hoe mooi en moeilijk het is om mens te zijn onder de mensen. *Mazzel tov* is een heel straf boek.

Bron: *De Standaard* - Filip Rogiers

Recensie 2

Margot Vanderstraeten, 'Mazzel tov'

****

Als jonge studente was Margot Vanderstraeten op zoek naar een baantje. Via een zoekertje komt ze bij de joods-orthodoxe familie Schneider (een fictieve naam) terecht. Ze begeleidt er zes jaar lang de kinderen van het echtpaar bij hun huistaken. Een ervaring die haar kennelijk nooit heeft losgelaten en nu jaren later resulteert in *Mazzel tov*. Een roman met als ondertitel: 'Mijn leven als werkstudente bij een orthodox-joodse familie.' Alsof de lezer hier te maken heeft met een louter journalistiek product. Niets is minder waar.

Een vraag die zich meteen opdringt: waarom heeft Vanderstraeten zo lang gewacht om haar belevenissen neer te schrijven? Het verhaal wil dat de klik er kwam na een vliegtuigreis met Adriaan van Dis. Beiden raakten aan de praat over het jodendom, waarbij het van Dis opviel dat ze er bijzonder veel van afwist. Toen hij haar vroeg waarom ze er nog niet over had geschreven moest ze het antwoord schuldig blijven. Eenmaal thuis ging ze meteen aan de slag. Het boek zat immers klaar in haar hoofd. Wat Vanderstraeten dertig jaar geleden beleefde bij het echtpaar Schneider en de kinderen – Simon, Jakov, Elzira en Sara – reconstrueert ze, door middel van enkele knappe literaire technieken, in een boek dat zo veel meer is dan een story die lekker wegleest. Ze zet namelijk de deur van de gesloten orthodoxe wereld op een kier. Er is de joodse humor, er zijn de typische eetgewoonten, het Jiddisch, de manier waarop huwelijken worden geregeld, enzovoort. Of de centrale gedachte dat bij joden hun geldige paspoorten altijd klaar liggen om naar een ander land vertrekken mochten de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog zich ooit nog voordoen.

Het zet Vanderstraeten tot kritisch nadenken aan over alle mogelijke aspecten van het jodendom.

'Maar ik wantrouwde het gemak waarmee ze internationale huwelijken aangingen. Ze trouwden over alle geografische grenzen. Hoe zat dat dan: deed het er niet toe uit welk land en uit welke cultuur je kwam, als je maar dezelfde godsdienst beleeed? Was religie de lijm die alle relaties koste wat het koste bij elkaar hield? Zoals in ons katholiek Vlaanderen?'

Wat *Mazzel tov* extra aantrekkelijk maakt is dat de schrijfster er moeiteloos in slaagt levensechte personages neer te zetten.

Zo is er Elzira, de oudste dochter, die aanvankelijk nergens op reageert, maar gaandeweg een hechte vriendin van de vertelster wordt. Zo kwetsbaar Elzira is, zo

provocatief is Jakov, haar broer. Een karaktertrek die bijvoorbeeld in volgende dialoog wordt verwoord:

‘Iedereen wordt min of meer met hetzelfde brein geboren. Maar wij excelleren. Dat kan niemand ontkennen.’

‘Ik schrijf jouw opstellen en maak jouw samenvattingen.’

‘Dat is al een bewijs dat ik slimmer ben dan jij.’

Hierna lachen beiden hardop. Het duidt erop dat humor en intelligentie het altijd halen van verontwaardiging en onderwerping. Het is een van de talloze bedenkingen die aan bod komen, net zoals veel andere vragen. Hoe kijken we naar de anderen? Wat weten we van hun denk- en leefwereld? Wat houdt identiteit in? Hoe gaan we met het begrip diversiteit om? Het zijn stuk voor stuk vragen die de lezer tot genuanceerd denken aansporen en hem er tegelijk van bewust maken hoe complex de mensenwereld uiteindelijk is.

Mazzel tov is hoe dan ook, na vier romans en twee interviewboeken, een onmisbare schakel in het oeuvre van Margot Vanderstraeten.

Bron: Karel Alleene © Cutting Edge – 1 mei 2017

Recensie 3

Mazzel tov

Toen ik ‘Mazzel tov’ begon te lezen, moet ik eerlijk toegeven dat ik erg tegenop zag om het te lezen. De eerste paar hoofdstukken waren langdradig door de lange beschrijvingen. Ik kon niet begrijpen wat er zo interessant kon zijn aan een boek dat het dagelijks leven van een religieuze joodse familie vertelt. Ik zei tegen mezelf: ‘Ik weet hoe het in mekaar zit, ik heb geen boek nodig om dat te begrijpen’. Hoe verder ik vorderde in het boek, hoe meer ik begon te begrijpen dat het om meer ging dan dat. Het gaat om hoe de wereld ons ziet, en hoe nieuwkomers naar ons kijken en met onze cultuur omgaan. Het gaat om de verschillen in culturen en de gelijkenissen. Het gaat om het begrijpen en ontdekken van nieuwe culturen, of van culturen die er altijd al waren, maar die je nog nooit echt hebt gezien, omdat je er niet bij stilstaat.

Wat mij vooral shockeerde, is de onverdraagzaamheid tegenover andere culturen en religies die de auteur in België ervaart. Ik wist dat er mensen zijn die minder open zijn in België, maar ik had niet door dat het zo overweldigend is. Hier zijn een paar stukken die ik echt met open mond heb zitten lezen. ‘Heb ik je al gezegd wat ik er echt van vind? Die vreemdelingen pakken ons alles af. Zelfs onze vrouwen.’ en ‘Vier jongens, ze waren waarschijnlijk niet eens zestien, begonnen naar hem te roepen. Vuile jood, waren je ouders en grootouders maar in de gaskamers gebleven. Dood aan Israël en alle zionisten.’ Als je er zo naar kijkt, zou je denken dat deze stukken allebei tegen joden bedoeld zijn, maar dat is niet zo. De eerste tekst betreft een Iraanse vluchteling. Hoeveel verschillen we ook maken tussen joden en moslims, je kunt niet ontsnappen

aan het feit dat ze allebei bij sommigen niet welkom zijn, om ongeveer dezelfde reden. Wat ik ook heb opgemerkt en wat ik heel interessant vind, is het feit dat de schrijfster onbewust de 3 culturen die ze kent of nieuw zijn voor haar, met elkaar vergelijkt. Het is leuk om te zien dat we soms helemaal niet zo veel van elkaar verschillen, als sommige willen laten blijken. Daarom denk ik ook, dat als we elkaar en onze normen en culturen beter leren kennen, we elkaar beter gaan begrijpen. Dit kan dan op zijn beurt zorgen voor meer verdraagzaamheid. Zo stelt de schrijfster het volgende: 'Ik dacht dat honden onrein waren, flapte ik eruit. Bij moslims was die interpretatie een religieuze wetmatigheid, wist ik, dus ging ik ervan uit dat vrome joden er niet anders over dachten. Beide godsdiensten hielden er immers ook hun eigen, gelijksoortige slachtrituelen op na.'

Dit boek leert ons heel veel over de andere culturen die rondom ons bestaan. Het laat ons zien dat we wel met elkaar kunnen omgaan als we het proberen, dat we niet per se muren rondom ons moeten bouwen en dat we meer op elkaar lijken dan we toegeven. Ik denk dat we meer over elkaar moeten weten en leren. We kunnen elkaar beter begrijpen als we ons meer openstellen voor anderen.

Bron: M.A. – leerling progressieve joodse school Tachkemoni

6 Unorthodox

Bekijk de eerste aflevering van de Netflix-serie *Unorthodox*. Welke gelijkenissen en verschillen met *Mazzel tov* vallen jou op?

gelijkenissen	verschillen